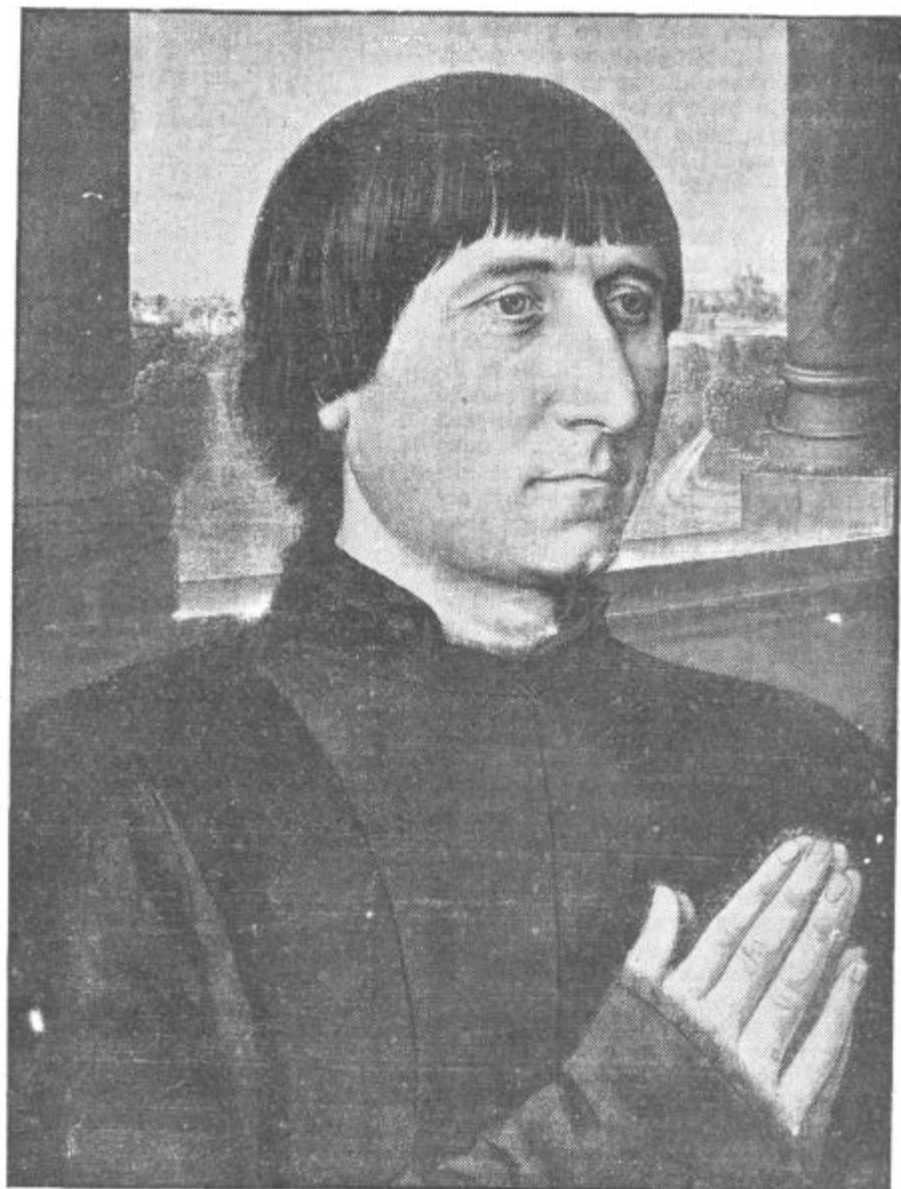

ŽIVLJENJE IN SVET

STEV. 23.

V LJUBLJANI, 10. JUNIJA 1934.

KNJIGA 15.

H. MEMLING (1433—1494): SREDNJEVESKI MESCAN

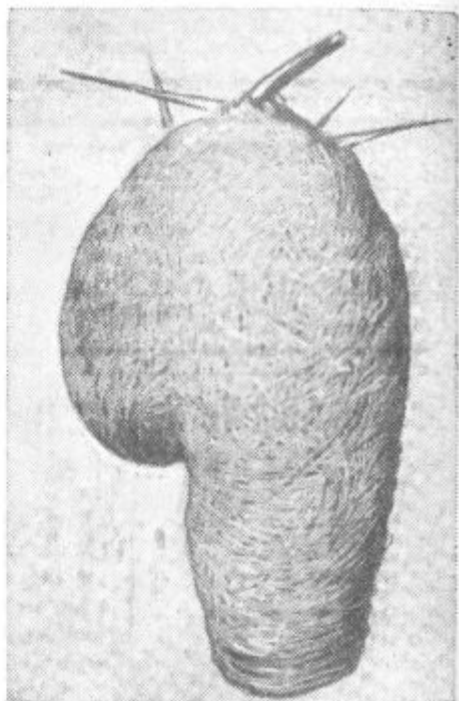
ARHITEKTI V ŽIVALSTVU

INSTINKTIVNO DELO PO FIZIKALNIH ZAKONIH

Kakor je raznovrsten sam živalski svet, tako različna in mnogostranska so tudi bivališča živalskih vrst. Skoro v vseh živalskih skupinah so zastopnice, ki grade zibelke za svoj zarod, zaklonišča in tople brloge za zimo. Nekatere stavijo samo začasne domove, ki vsi nosijo značaj nečesa mimobežnega, zasilnega — kakor gnezda za čas valitve, druge pa si spet postavljajo solidne, trdno grajene domove, dostikrat prave trdnjave, kakor n. pr. termiti.

Navadno v stavbarstvu niso najspretnjše baš visoko razvite živalske vrste, n. pr. sesalci ali ptice, marveč izvirajo največji stavbni umotvori od tistih živalskih vrst, ki kažejo najbolj razvito družinsko življenje. Dobro organizirana živalska država nujno potrebuje neko središče, v katerem se stekajo vse niti državne organizacije, kjer se odgaja potomstvo in kjer se hranijo zaloge živeža za mrtvo sezijo. Med temi visoko organiziranimi živalskimi vrstami so nam najbolj domače mravlje. Vsako mravljišče zase je državica ali bolje državna zgradba, ki so si jo postavile z marljivim delom članice posameznih družin.

Še umetneje nego mravljišča so zgrajena gnezda čebel in os. Poznamo nekatere v družinah živeče vrste os, ki si grade svoja gnezda iz neke vrste umetnega papirja, ki ga izdelujejo iz lesa na ta način, da strgajo z njega prav drobne iveri, ki jih potem s pomočjo neke lepive tekočine gnetejo v trdno papirnato gmoto. Iz tega papirja izdelujejo celice, v katere ležejo jajčeca svojega zaroda. Te ose, kakor tudi čebele, pa se v sistemu svojega stavbarstva vidno razlikujejo od mravelj. Pri njih so namreč zgrajene celice za bodoči zarod po nekem jasnem arhitektonskem načelu, namreč tako, da zavzemajo kar najmanj prostora pri največji prostornini in trdnosti. Grade se namreč kot šesterokotne celice na ta način, da vsaka izmed šesterih sten pripada dvema celicama hkrati. S to šesterokotno konstrukcijo se doseže tudi večja odpornost na pritisk, kakor če bi bile celice samo četverokotnega preseka, ki je n. pr. običajen v gradnji naših stanovanj. V teh gnezdih se jasno vidi, kako narava nekako sama po sebi obvladuje vse osno-

Gnezdo ptičev-tkalcev

ve ekonomične gradnje, ki smo jih morali ljudje šele po dolgem trudu izračunati, živali pa jih umejo instinktivno uporabljati.

Prav tako kakor grade lesne ose celice za svoje potomstvo iz papirnate gmote, sestavljajo čebele svoje satovje iz voska. Tudi tukaj je temelj šesterokotni presek, stavbni material vosek pa kaže že za stopnjo višjo ekonomijo, ker ga živalce proizvajajo v lastnem organizmu.

V območju Indskega oceana žive neke lastovicam sorodne ptice salangani, ki grade prav svojevrstna filigranska gnezda. Naravoslovci so si dolgo belili glave, preden so prišli na to, iz česa so ta gnezda prav za prav sestavljena. Nekateri so domnevali, da jih grade le iz snovi, ki jim jih daje morje na razpolago, drugi pa so zastopali podmeno, da jim služijo za gradbeni material neke majcene rastlinice. Slednjič so odkrili, da žleze slinavke pri teh pticah za časa ženitve močno nabreknejo in izločajo neko gosto sluz, ki se na zraku strdi. Ptica si sprede gnezdo na ta način, da

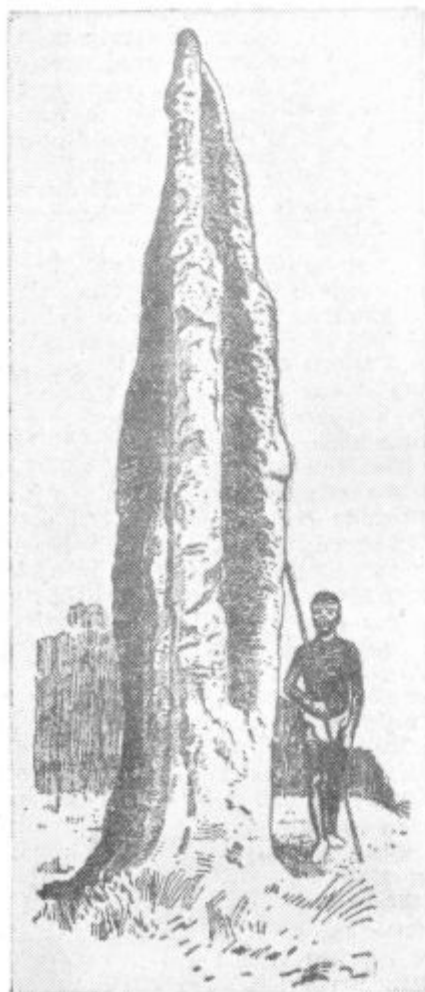
vleče z okretanjem glave v desno in levo to sluz v nešteti plasteh med dvema oporišči, ki si jih je izbrala za gnezdo. Na ta način nastanejo gnezda, ki so prilepljena na pečine kakor gnezda naših lastovic na stene. Ta gnezda slove kot izvrstna poslastica in jih domačini za drag denar prodajajo po svetu.

Po veliki večini se poslužujejo živali pri svojih gradnjah materiala, ki ga jim nudi okolica. Pri tem so pa včasih živali tako izbirčne, da se že po materialu lahko sklepa, kateri živalski vrsti pripada ta ali ona stavba. Zlasti velja to za ptice. Med ptičjimi gnezdi najdemo na eni strani vzorce skrajnega primitivizma, na drugi strani pa do skrajnih meja dognano delo, kakršno je vobče mogoče s pripomočki, ki jih imajo živali na razpolago. Nekatere vrste ptic, ki

žive na obalah, si izkopljejo za gnezdo plitvo kotanjo v pesek, dočim so gnezda nekaterih drugih vrst pravi umotvori. Tako si n. pr. eksotični tkalci spletajo gnezda v obliki meha iz raznovrstnih vlaken. Med pticami so tudi krojači, ki si gnezda šivajo. Za šivanko jim služi kljun, s katerim šivajo s pomočjo vlaken po več drevesnih listov skupaj v vreče, ki jih od znotraj mehko oblože. Za primer spretnih zidarjev nam lahko služijo naše domače lastovice.

Ko že govorimo o živalskem stavbarstvu, ne smemo pozabiti na raznovrstne zemeljske gradnje, s katerimi je preprežena domala vsaka ped prostih tal. Podzemeljskih zaklonišč in rovov si ne grade samo višje razvite živali, marveč celo nekatere žuželke. Podzemska bivališča naših domačih gozdnih živali kuncev, lisic, jazbecov itd. so vsakomur dovolj dobro znana. Zanimivo pa je, da moramo prištevati med stavbenike tudi severnega medveda, ki si za bivanje izkoplje jamo v snegu na znožju lednika, in sicer tako spretno in tako smotrno zasnovano, da ga niti Eskimovci s svojimi snežnimi kočami v tem ne prekašajo. Najprvo zrije beli kosmatinec nekako 3 metre dolg rov, ki od kraja nekoliko pada, se potlej prelomi navzgor, nato pa še enkrat navzdol, kjer se slednjič končuje v tesno špiljo. Z rovom, ki se vije gori in doli, se doseže, da zrak, ki se v špilji od živali segreje in zaradi tega dviga, ne more uhajati na prosto. V tem primeru spet vidimo, kako žival po naravni nujnosti instinktivno zade ne tisto, kar je v skladu z fizikalnimi zakoni.

Najpopolnejši stavbeniki v živalstvu so, kakor znano, termiti. Njih zgradbe se odlikujejo po nenavadni trdnosti in velikosti. Trdne so kakor cement, drugače niti ne bi mogle kljubovati nevihtam tropskega podnebja. Dostikrat je bilo treba poklicati dinamit na pomoč, kadar je bilo treba podreti kako stavbo termitov. Navadno ročno orodje se teh kamnitih piramid ne prime. Tolikšno trdnost dosežejo termiti z neko sluzjo, ki jo izločajo in primešavajo zemlji, s katero grade. Če se za poskušnjo izdolbe v termitsko piramido luknja, se takoj pojavi armada delavk, ki naglo zazidajo odprtino. Novih zgradb se termiti ne lotevajo na ta način, da bi nemara najprvo zgradili majhno mravljišče in ga kasneje po potrebi razširjali, marveč takoj spočetka postavijo nekaj stebrov dokončne velikosti, med kateri-

Zgradba termitov

mi potem polagoma dozidavajo svoje prostore. Višina termitskih zgradb znaša do 3 metre. V Avstraliji je teh moraljskih palač za cela mesta in posamezne stavbe med njimi dosežejo do 6 m

višine. Samo živali, ki poznajo neko vrsto primitivnega socialnega življenja, so v stanu graditi za dimenzije njihovega bitja tako kolosalne stavbe.

Po razpravi dr. E. Stollberga

JUGOSLOVANSKI DOBROVOLJCI V SVETOVNI VOJNI

DR. ERNEST TURK

N A D A L J E V A N J E

Drugačen kot v Rusiji pa je bil pokret dobrovoljcev v Italiji. Tu je nastal samo bataljon kapetana Pivka, kajti italijanska vlada je ovirala gibanje dobrovoljcev iz političnih ozirrov in je pustila iz taborišč na svobodo samo nekaj Jugoslovancev iz Bosne in Hercegovine ter pravoslavni Srbov iz Vojvodine, odločno pa je odklanjala Slovence in Hrvate iz pokrajin londonskega pakta ter odbila vsako njihovo zahtevo po vstopu med dobrovoljce. Italijansko vlado je vodila politična tendenca, s katero je hotela dokazati evropski diplomaciji, da so Slovenci in Hrvati zvesti Avstriji, ter je prav zato skušala zatreti vsak narodni pokret, ki je stremel za osvoboditvijo onih jugoslovanskih pokrajin izpod avstro-ogrske monarhije, katere so Italijani zahtevali zase. Nemogoče je bilo torej v Italiji organizirati jugoslovanske vojaške enice nacionalnega značaja, ker bi bil to živ dokaz, da se Jugoslovanci borijo za uedinjenje svojih pokrajin, po katerih pa je hrepenela italijanska vlada in zato igrala dvojno vlogo. Ministrski predsednik Orlando je prepustil zadevo dobrovoljcev Sonninu, ki je vodil italijansko vnanjo politiko in zastopal načelo legitimnosti, po katerem mu — po njegovem pojmovanju — pravna zaveza ni dovolila izročiti orožja podanikom tuje države. Več razumevanja za dobrovoljski pokret je pokazal Bissolati. Po njegovem prizadevanju so izločili Jugoslovane iz taborišč, v katerih so bili pomešani z Nemci in Madžari, rešeni so bili njihove kontrole in dobili lastna, jugoslovanska taborišča. Toda to je bilo tudi vse, kar so dosegli, naprej se pokret sploh ni razvil. O tem nam najbolj priča spomenica, ki jo je podpisalo 212 oficirjev v taboru Nocera Umbra, v kateri so prosili kot dobrovoljci za vstop v srbsko armado in jo razposlali italijanski vladi

kakor tudi poslaništvom zavezniških držav ter jih rotli, da ugodijo njihovi prošnji. Toda spomenica je ostala glas vprijočega v puščavi.

Med tem ko je Italija ovirala pokret dobrovoljcev, ga je pa Amerika pospeševala. Toda priznati moramo dejstvo, da se je jugoslovanski vojni ujetnik v Rusiji ali Italiji laže odločil za vstop med dobrovoljce kot pa Jugoslovanci v Ameriki. Ta je živel v deželi svobode, zaslužil je dobro in nihče ga ni mogel siliti v vojno. Toda prav ta ameriški Jugoslovanci, po poklicu obrtniki ali delavci, ki je zaslužil 5 do 10 dolarjev dnevno, je zapustil udobno življenje in vstopil med jugoslovanske dobrovoljce. Osnovale so se posamezne vojaške enice kot četa »Zrinski«, »Tomislav«, »Vidovdanska četa« in mnogi drugi odredi. Pokret ameriških dobrovoljcev, ki jih štejemo na 10.000, je dokaz moralnega heroizma našega naroda, obenem pa je dvignil tudi ugled naših ljudi v Ameriki in vplival na ameriške državne predstavitelje v našo nacionalno korist. Vsi ameriški dobrovoljci so odpotovali v afriško Bizerto, kjer so se vojaško izpopolnili in odrinili potem v Solun, kjer so pomnožili vrste drugih dobrovoljcev. Tem so se priključili še dobrovoljci iz Avstralije, 80 po številu.

V zvezi z odhodom dobrovoljcev na Solun, je važno vprašanje o razvoju solunskega bojišča.* Po katastrofi, ki je zadela Srbe jeseni 1915 in potem, ko se je izpremenil štab vrhovnega poveljstva, so vrhovni poveljnik celokupne srbske armade današnji naš kralj Aleksander, srbska vlada in novo vrhovno poveljstvo ukrenili vse, kar so mogli storiti za pre-

* Glej Pechitch P., Les moments critiques de l'offensive serbe en 1918. (Revue Yougoslave 3-4, 1920. Paris). Pešić P., Vojnopoliitička akcija za solunski front. Beograd.

voz srbske vojske na Krf, kjer naj bi se ta reorganizirala in usposobila za novo akcijo t. j. za osvobojenje Srbije in ostalih jugoslovanskih pokrajin, ki so trpele pod avstroogrskim gospostvom. Odgovorni srbski činitelji so stremeli za tem, da se srbska armada iz okolice Skadra in Ivana Medovanskega na zavezniških ladjah prepelje na Krf in na ta način prekine vsako kretanje vojske na suhem v smeri proti Draču ali k Valoni, kar so želeli srbski zavezniki. Ti so svojo željo skušali opravičiti s pomanjkanjem transportnih sredstev in s težavami, ki bi jih povzročilo vkrcanje pri Medovanskem zalivu na albanski obali. Toda nameri zaveznikov je ugovarjala srbska vlada in razvila vsestransko akcijo, s katero je hotela dokazati, da je vsako gibanje srbske vojske na suhem nemogoče, ker je bila ta zaradi dolgotrajnih naporov že izčrpana, sestradana in je fizično že skoraj popolnoma propadla. Zato je bila povsem opravičena zahteva Srbov, da se njihova vojska, ki je izpolnila vse obveznosti do zaveznikov, prepelje na Krf. Toda zavezniki so ostali neizprosní in trdovratno vztrajali pri svojem stališču.

V trenutku težke krize, ko so srbski borci in begunci umirali od lakote in zime po Skaderskem blatu in v pusti okolici Medove, je vrhovni poveljnik armade, takratni prestolonaslednik Aleksander storil poslednji korak pri zavezniških vladah, ko jih je pregovarjal in rotíl, naj ne delajo krivice srbski vojski, ki je za enkrat nesposobna za nadaljnje gibanje po suhem. Tudi ta obupni poskus našega viteškega kralja ni uspel in srbska vojska skupno z dobrovoljci je bila prisiljena, da z novimi žrtvami in težkimi izgubami ponese svoj križ do Drača in Valone, kjer so se vojaki pod najtežjimi okolnostmi vkrcali na zavezniške ladje, ki so jih prepeljale na Krf in okolne otoke — otoke življenja in smrti. Tako so se do sredine februarja 1916 zbrali na Krfu ostanki hrabre srbske armade, ki je s svojim junaštvom vzbudila splošno občudovanje. Od te srbske vojske, ki je štela prej 560.000 vojakov, je dospelo na Krf samo 130.000 ljudi, fizično izmučenih in moralno potrtih. Tedaj je nemški službeni komunike objavil vsemu svetu posmrtnico, v kateri je razglasil, da srbske armade ni več, da obstoje samo še njeni bedni ostanki, ki so se razpršili ter razbežali po divjih albanskih in črnogorskih planinah, kjer bodo pozimi in brez hrane našli svojo smrt. Zato so se — tako je poročal nemški službeni pro-

glas — prekinile bojne operacije in se v bodoče ne bodo več izdajali komunikeji z balkanskega bojišča. Toda mogočen nemški štab tedaj ni slutil, da bodo baš ti bedni ostanki, kakor je nazval srbsko vojsko, začeli rušiti osrednje države.

Stanje Srbov po porazu 1915 je bilo v resnici izredno težko, toda kljub temu Srbi niso klonili. Akoravno je albanski umik zahteval nepojmljive muke in strašno lakoto, ki je uničila tisoče ljudi, je vendar v onih, ki so se rešili, vladalo čvrsto prepričanje, sveta in tajna vera v boljšo bodočnost. Najboljši vzgled čvrste značajnosti, jeklene volje in optimizma v srečno bodočnost, je dajal vsem naš vzvišeni vrhovni poveljnik kralj Aleksander, ki je v najtežjih trenutkih bodril vse in jih pogumno vzdobujal k nadaljnjemu delu. Zgledu svojega kralja so sledili vsi srbski činitelji, ki so se z največjo energijo lotili težkega ali svetega posla, da od gomile iznemoglih ljudi stvorijo čim prej vojsko sposobno za operacije in osvobojenje celotnega jugoslovanskega naroda. Toda ta posel ni bil lahek, težave so bile ogromne.

Na Krfu so srbski vodilni krogi ukrenili vse, da se srbski vojski preskrbi prehrana in oprema z vsemi materialnimi potrebščinami. Februarja 1916 je srbska vlada poslala tedanjega polkovnika Petra Pešića, pomočnika načelnika štaba vrhovnega poveljstva kot predstavitelja srbske armade na zavezniško konferenco v Chantillyu na Francoskem. Dolžnost vojnega delegata je bila, da pojasni stanje srbske vojske in zahteva zanjo v svrhu reorganizacije in vojnih operacij potreben material, orožje in opremo. Na omenjeni konferenci so bili zastopani delegati zavezniških vojsk, ki so na sejah podali poročilo o stanju svojih armad, na kar je sledilo poročilo maršala Joffrea o položaju sovražnih armad. Na podlagi omenjenih poročil se je sestavil načrt za akcijo v letu 1916.

Poročilo srbskega vojnega delegata poudarja, da se je srbska vojska 4 leta borila brez prestanka in je pretrpela ogromne izgube ne samo v borbah, temveč tudi zaradi epidemije. V poslednji sovražni ofenzivi je bila Srbija napadena s treh strani, morala je prevzeti boj proti premočni vojni sili treh sovražnih držav, toda srbska armada se je borila do fizične in moralne iznemoglosti, dokler ni bila vržena v surove in težko prehodne planine Albanije in Črne gore, kjer je zaradi pomanjkanja komunikacij bila prisiljena, da uniči številne topove in

množino vojnega materiala. Ko se je pozneje srbska vojska umikala proti Jadranskemu morju, je morala obvladati največje terenske težave, prenašati je morala ostro zimo v zasneženih planinah in poleg tega še često odbijati napade roparskih plemen ter boriti se z lakoto. Toda vse te napore so srbski vojaki prenašali, ker so upali, da bo na obalah Jadranskega morja prenehalo njihovo trpljenje. Toda, ko je srbska vojska dosegla jadransko obalo, ji zavezniki niso nudili

di vera v končno zmago pravične stvari. Zato je potrebno — tako je naglašalo srbsko poročilo —, da ostane srbska vojska v rokah srbskega poveljstva, ki naj izvrši njeno reorganizacijo, kajti vsak prezgodnji pokret in delno odvajanje srbske vojske, ki so ga zahtevali nekateri zavezniki, bi znatno oviralo njeno reorganizacijo. Srbski delegat je nudil na konferenci tudi jamstvo, da se bodo storili največji naporji za doseg čim hitrejšje reorganizacije in podvzele vse

Saniteta 3. polka I. Srbske dobrovoljske divizije v Dobruđi (septembra 1916). Sedi: dr. Aleksej Šepelj (Rus), pozneje ubit med revolucijo 1918; leži poleg prvega: dr. Milan Joramović (Srb), sedaj zdravnik v Vel. Bečkerek; leži na levi s psičkom: dr. N. Opletal (Čeh), sedaj zobni zdravnik v Pragi; stoji spredaj: dr. Josip Hebein (Slovenec), sedaj zdravnik v Ljubljani; v jami s psičkom: Dragutin Moderčin (Hrvat), sodnik v Zagrebu.

Zadaj desno sanitetni vojak.

nobenh življenjskih potrebščin in ostanki armade se sploh niso mogli odpočiti, temveč so morali nadaljevati pot proti Draču in Valoni, skozi težko prehodni in močvirnat predel, ki ni poznal potov in katerega so pokrivala samo trupla od lakote pomrlih vojakov. Zaradi iznemoglosti in lakote pa je umrljivost nekdanjih borcev vsak dan naraščala in globoko vplivala na duše preživelih.

Z ozirom na opisane dogodke za časa albanskega umika, je srbski vojni delegat na konferenci v Chantillyju predlagal, da se srbski vojski dovoli potreben odmor, ki naj se porabi za to, da se vojaki moralno in telesno okrepijo, da se med njimi ojača disciplina in zopet vzbu-

priprave za njen prevoz na Halkidski polotok. Kajti srbski borci so že sami komaj čakali, da se na solunskem bojišču združijo z zavezniki in z njimi nadaljujejo boj proti skupnemu sovražniku do popolnega uspeha. To je bila želja in obenem vodilna ideja srbskega vrhovnega poveljstva ter oficirskega zbora pri vseh ukrepih za popolno reorganizacijo in preporod srbske vojske. Zato je srbski delegat na zavezniški konferenci odločno zahteval, da se njegova vojska ponovno opremi in oboroži z modernim vojnim materialom, ker je bilo v dosedanji vojni skoraj vse orožje uničeno; pa tudi brez ozira na to, se je je Srbija kot mlada država vedno trudila, da ima čim boljše voj-

no organizacijo in da je njena armada oborožena z najmodernejšimi bojnimi sredstvi ter s prvovrstnim orožjem. Poleg moderne bojne opreme za svojo vojsko, je srbski delegat zahteval, da se zavezniška armada v Solunu ojača za določeno število efektivnega orožja in na ta način usposobi za uspešno ofenzivo proti sovražniku. Povečanje vzhodne armade na Balkanu je bilo v splošnem interesu zaveznikov, ker bi znatno vplivalo na Romunijo in Grčijo, ki sta bili takrat še

njeni konferenci pa je bilo, ač naj se srbska vojska transportira v Solun ali v Santi Quaranta, t. j. pristanišče ob albanski obali nasproti Krfu, ali v Valono, odkoder naj bi z italijanskim korpusom v ugodnem trenutku začela ofenzivo v smeri Santi Quaranta-Bitolj ali Valona-Elbasan-Bitolj ali pa Elbasan-Debar. Ob priliki te debate je italijanski delegat posebno pritiskal, da se srbska vojska transportira v Valono ali k Santi Quaranta zaradi kooperacije z italijan-

Saniteta 4. polka I. Srbske dobrovoljske divizije v Dobrudži (septembra 1916). Levo stoji: dr. Sima Ilić (Srb), sedaj zdravnik v Beogradu; levo sedi: dr. Josip Ermenc (Slovenec), sedaj zdravnik v Somboru; spredaj sedi: dr. Albin Juhart (Slovenec), sedaj državni pravdnik v Celju (kot bolnik). Sanitetni vojaki: Rusi, Srbi, Čehi.

nevtralni, obenem bi pa prisililo osrednje države, da vzdržujejo kolikor mogoče veliko število avstrijskih in nemških divizij na solunskem bojišču.

Končno je naš vojni odposlanec stavil še predlog, da se srbska vojska transportira v Solun. Toda ta predlog je naletel na odpor pri nekaterih zavezniških delegatih in na konferenci v Chantillyu se je razvila načelna debata o vprašanju: ali naj sploh ostane solunska armada ali pa naj se opusti in naj se potem vse dosedanje zavezniške čete v Solunu odpošljejo na zapadno fronto kot glavno bojišče. Drugo važno vprašanje, ki so ga vojni delegati razmotrivali na ome-

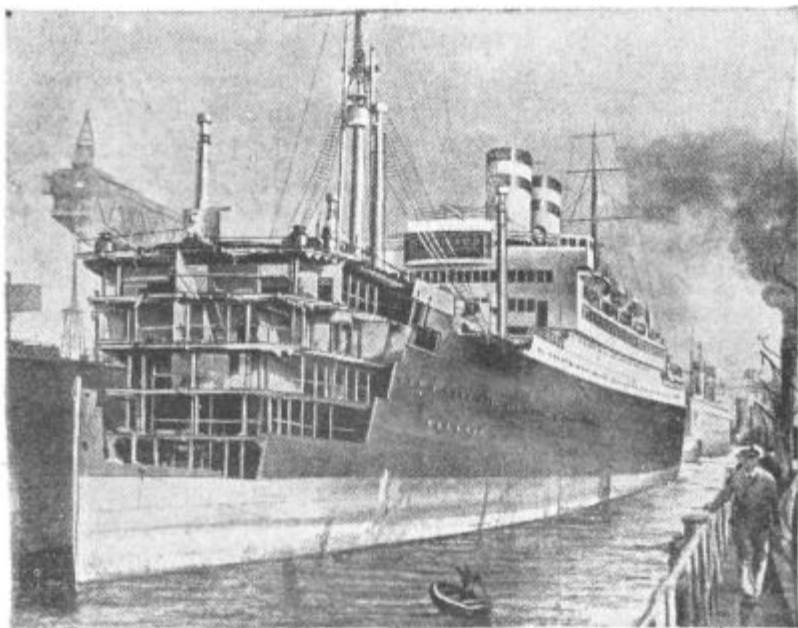
skimi četami. Toda naš vojni odposlanec na to sploh ni pristal in je dokazoval nemogućnost omenjenih operacij z ozirom na gorski teren, pomanjkanje komunikacij in oddaljenost ozemlja, povrh pa je še utemeljeval svoje mnenje na podlagi moralnega stališča, ki so ga morali uvaževati zavezniki; kajti povratek srbske vojske v Albanijo in vojne operacije v tej pokrajini, bi usodno vplivale na njen duh in moralo. Po daljšem razmotrivanju je konferenca zavezniških vojnih delegatov na predlog generala Joffrea sklenila, da se srbska vojska transportira s Krfa v Solun.

LADJE RASTEJO

Posamezne panoge tehnike tako naglo napredujejo, da mnoge naprave, stroji in aparati poprej zastare, preden jim poteče življenjska doba zaradi naravne obrabe. Posebno občutijo prenagel napredek ladje. V neštetihih parnikih so morali že premenjati pogonske stroje, zamenjati stare parne stroje z bolj ekonomičnimi parnimi turbinami, da so jim ohranili konkurenčno sposobnost. V zadnjih le-

predelani vsi štirje parniki Ballinovega razreda, ker bo predelava vsakega trajala samo dva meseca.

Ballinove parnike so prvokrat modernizirali že pred tremi leti, ko so vdelali vanje nove kotle in stroje, tako da se je njih učinek povečal od 15 na 28.000 ks, s čimer je narastla brzina od 16 na 19 vozlov na uro. Zdaj se bo še vsak parnik pri kljunu podajšal in kljun bo izdelan v novi obliki, s čimer bodo dosegli,

Odstranjevanje gornjega dela sprednje ladje

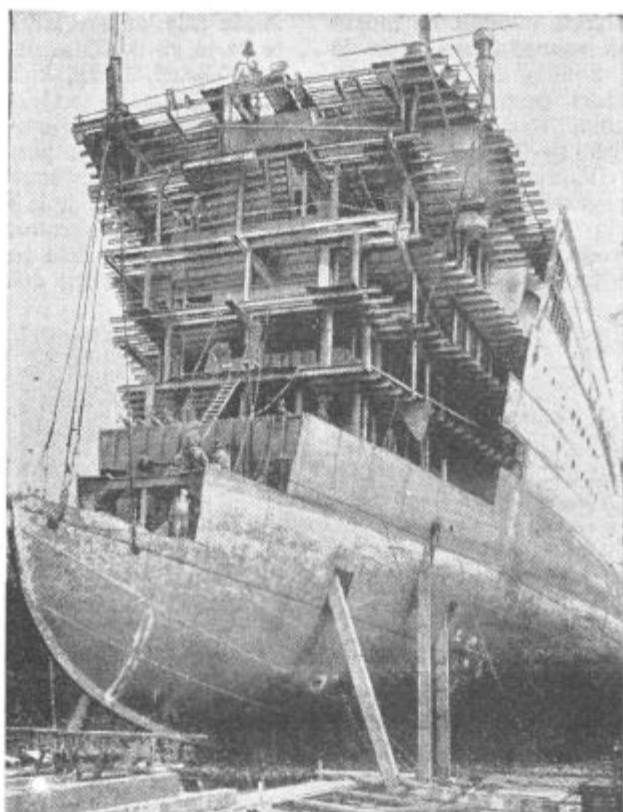
tih je pa razvoj prehitel tudi že staro klasično obliko ladij oziroma ladijskega trupa. Znanost je dosegla nove oblike, ki so hidrodinamično doka bolj ugodne, in ki omogočajo zaradi tega ladjam določene tonaže večjo brzino pri istem učinku pogonskih strojev. To dejstvo je sprožilo vprašanje, če ne bi bilo ekonomično že ploveče, zlasti večje parnike potegniti za nekaj mesecev v doke in predelati njihove trupe v novo obliko.

V Nemčiji, kjer poskušajo za vsako ceno zaposliti delavstvo z vsakovrstnimi javnimi in industriji diktiranimi deli, so se zdaj lotili tudi modernizacije parnikov po novih načelih. Že jeseni so potegnili v ladjedelnico Blohm in Voss parnik »Hamburg«, ki bo kot prvi dobil nov kljun. Do julija bodo po načrtih

da se bo dala vzdrževati sedanja povprečna brzina že z 20.000 konjskimi silami. Za celih 8000 ks se bo lahko zmanjšal učinek pogonskih strojev, kar pomeni tolikšen prihranek kuriva, da se bodo stroški za predelavo najkasneje v treh letih rentirali.

Za pregradnjo so bili odločilni najnovejši izsledki glede oblike sprednjega dela ladje, ki kaže v vodi najmanjši upor. Čim manjši je upor, tem bolj ekonomična je ladja in prav od tega je danes bolj kakor kdaj poprej odvisno, ali bo mogoče najti zanjo zaposlitve, ali jo bo pa treba zavleči med brezposelne tovarišice v mrtvih pristaniščih.

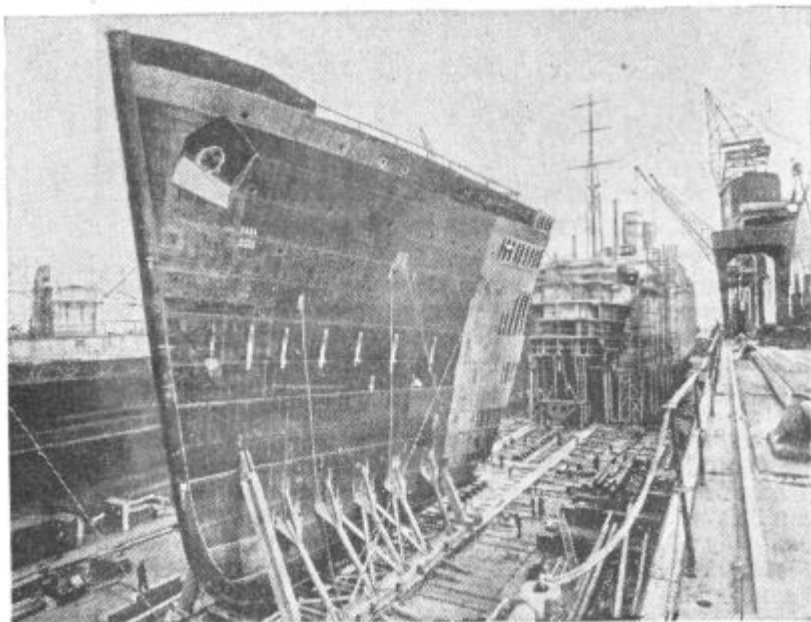
Obliko, ki jo dobe Ballinove ladje po predelavi, so izračunali in s poskusi ustanovili na ladjedelniškem preizkuš-

Ladja v plavajočem doku, kjer se demontirajo spodnji deli trupa

vališču v Hamburgu. Ker se bodo ladje
podaljšale, bodo nastali tudi novi pro-

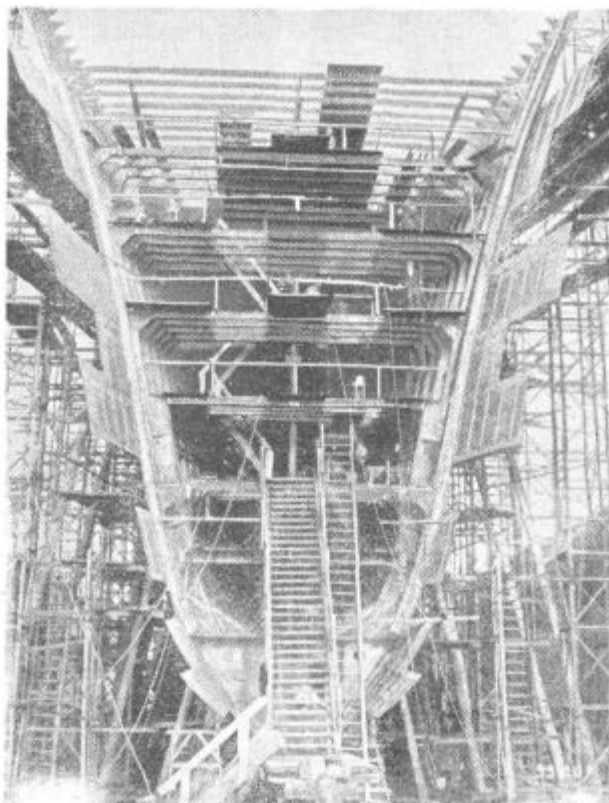
stori, v katerih bo mogoče urediti vrsto
novih kabin za potnike. Bolj notranje

Novi ladijski kljun je dograjen. V ozadju parnik, ki mu je namenjen

ležeče kajute prvega razreda bo mogoče premestiti ob vnanje stene, kjer je svetleje in bolj zračno, dočim se bodo izpraznjeni prostori preuredili v pritlikline večjih kabin, zlasti v kopalnice. Posebno temeljito se bo po predelavi lahko preuredil III. razred. Kabine se bodo povečale, bogatejše opremile in vse brez izjeme bodo dobile umivalnike s toplo in mrzlo vodo. Večina kabin tretjega razreda bo imela le še po dve po-

grade cele ladje v ladjedelnici. Vsak del je 24 m visok, 25 m dolg in tehta nekako 600 ton. Ladji, ki se bo opremila z novim kljunom, najprvo v ladjedelnici »odrežejo« stari kljun, pri čemer seveda vse dele, ki so porabni za novi podaljšek, skrbno demontirajo. Vsa ta dela se vrše, dokler je le mogoče na plavajoči ladji pod ogromnim žerjavom za 250 tisoč ton in šele potlej, ko je treba odstraniti podvodne dele, dvignejo ladjo

Prerez novega ladijskega podaljška

stelji, bo pa na razpolago tudi vrsta kabin z eno samo posteljo. Tudi del pokritega krova, ki je bil potnikom tretjega razreda na razpolago za sprehajališče, se bo lahko po predelavi znatno povečal in uredil tudi za priložnostno plesišče.

Rok, v katerem se morajo ladje predelati, je diktiral vojni red, ker so predvidene tedenske vožnje. Da bo mogoče dokončati dela na vsaki ladji v dveh mesecih, so delo tako organizirali, da bo novi sprednji del ladje že dovršen, ko se bo ladja potegnila v dok. V posebnem plavajočem doku se hkrati grade vsi štirje sprednji deli, kakor se normalno

na plavajoči dok. Ko je stari kljun popolnoma odparan, potegnejo plavajoči dok, na katerem se grade novi podaljški, tesno k doku, na katerem je ladja, tako da se oba čelna dela stikata. Po drči potisnejo novi podaljšek do ladje in ga zvežejo z njenim trupom po 9 m dolgem vmesnem delu, ki se zgradi šele na licu mesta. Za vmesni del med novim kljunom in starim ladijskim trupom je potrebno nekako 800 ton jekla. Brž, ko je ladja toliko opažena s železnimi ploščami, da drži vodo, jo spuste s plavajočega doka in šele potlej prično na njej vsa drobnejša dela. nj

VOJNA — NAŠA MATI

Ernst Junger je napisal »Jeklene neviht«, brez dvoma najlepšo izmed nemških vojnih knjig. L. 1930 ko se je Francija prepuščala veselju večnega miru, so ji te lepe strani že zagnale v obličje možati klic germanskega vojščaka: »Mi nismo kar nič pripravljeni, da bi si izbrili to vojno iz spomina; pomnimo smo nanjo.«

To je nekaj odgovor pozivu francoskih pacifistov »Déshonorens la guerre« (Onečastimo vojno)... najbolj vneti med njimi so seveda izvezli nečast državljanske vojne!

»Der Kampf als inneres Erlebnis« — vojna kot notranje doživetje; v francoščini nosi knjiga naslov: *La guerre, notre mère, t. j. vojna — naša mati*; ob tem se nehoti spomniš grškega izreka: *pólemos patrér hapánton*, boj je oče vsem stvarim. Ta knjiga prinaša dušeslovno in miselno dopolnilo slikam v Jeklenih nevihtah. Pisatelj odgovarja na obtožilno vprašanje: ali je bila svetovna vojna zločin zoper človeštvo? Ali nismo stregli samo sirovi sili? Ali naša žrtev ni zaslužila drugega ko pomilovanje? In nalik draguljarju zbere avtor odbojno delovanje (reakcijo) duše in vesti pri borcu, podeli temu delovanju novo višino in sijajno vrhino veličine. Lirizem se oklepa golega dejstva ter povečuje neko stanje groze, ljubezen do ženske (pri čemer njegovo pero razodeva veličastno igro prirode, kakršno je Fabre zasledil pri žuželkah (glej »Proteus«, maj 1934), samo-osebno hrabrost, to se pravi žrtev z njenimi sadovi notranje preroditve, demonško bojazen. Jungerjeva pijanost je nekam okorna, vendar ne zagazi v slovesnost; močnatost jo čuva sadizma. Kajti v teh stvarih je bilo osebnih izkustev: kot prstovoljec, neustrašen naskakovalen častnik, odlikovan z redom »pour le mérite«, se je Junger pogreznil v žalno igro in iz posameznih slik drhti čudna poezija skušnje:

V početku vojne smo naskočili bivšo gostilno. Vdrli smo v zagrajeno klet in se bili v temi z živinskim ogorčenjem; hiša je gorela nad nami. Nenadoma se oglasi mehaničen klavir, nemara ga je vročina sprožila. Ta veselje in brezskrbni plesni napjev, pomešan med tuljenje bojnikov in med hropenje umirajočih, to je vtisk, ki se mi nikdar ne zabriše v spominu.

Ni li to tajnostni orfijski drget, po katerem hoče nemški duh veljati kot soroden z Ajshilovo Grčijo? Povišanje človeka v sodobni orodni vojni. Francozi, ki sicer ne tajé plodnosti borbenega nagona, pa oporekajo, da bi ta v oni vojni mogel najti svoj izraz. Nasprotno pa vidi Junger v tej vojni orodja najvišjo izpolnitve človeka in njegovo skrajno obogatitev.

Zakaj? Prihajamo na izvor nemštva, pri katerem se narahlo razodeva iztok; obogatitve človeka je v njegovem uničenju. S slastjo ugotavlja Junger, da je »d v o b o j

strojev tako grozoten, da poleg njega človeka ni več na svetu.« Na ta način postavlja to pojmovanje človeka v sodobni vojni med dva naroda ostrejšo mejo, nego je kamenita pregraja.

Junger, ta mag germanske družine, je vselej kazal zgolj spoštovanje za francoskega protivnika. Tokrat priznava in razlaga nenavadno »ljubezen« na njihov naslov:

Kaj bi bili mi brez teh drznih in podjetnih sosedov, ki nam omogočajo, da vsakih 50 let očistimo svoje orožje? Evropa bi bila samo široka in tolsta poljana, koder bi hodilo na pašo preveč blage živnice, ne da bi mogla s pridom muliti travo. Kelih vojne bomo tolikokrat izpraznili, dokler bo germanska kri in galska kri spravljala srce v možgane.

Če naj z isto vlijudnostjo zadovoljijo Ernesta Jungerja, ki je danes junak tretjega rajha, bodo pač morali gledati na to, da nobena nemška zmaga ne uniči možnosti takih spopadov.

A. D.

K. Rang: V SENCI

IZVOR KOŽNEGA BARVILA

Znanstveniki, ki jih je zanimalo, od kod prav za prav izvira kožno barvilo pri ljudeh in živalih, so umetno izvalili in vzgajali žabe v pobarvani vodi. Pri teh poskusih se je popolnoma jasno pokazalo, da se pri določni barvi vode v koži živalce vobče ne stvorijo nikaka kožna barvila. V primerno barvani vodi se razvije žaba kot popoln albino. Celo v očesni šarenici ni mogoče dokazati sledu takega barvila, marveč imajo živalce za albine značilne rdeče oči.

Levo spodaj (od leve proti desni): Po starogrškem običaju oblečena zmagovita sportnika v Atenah — Miss Peta Davis, tipična angleška lepota na dvoru — Ameriški časopisni kralj William Hearst kot sportnik — Kralj Ibn Saud pregleduje na arabskem vojnem ozemlju uplenjene topove in strojne puške

Levo zgoraj: Japonski cesar Hirohito po obisku »svete skrinje« v Tokiu, kjer je s člani svoje vlade počastil spomin padlih japonskih vojakov — Desno (od leve proti desni): Načelnik francoskega generalnega štaba general Weygand, ki se bo udeležil velikih manevrov ruske vojske — Filmska igralka Miriam Hopkins, ki bo nastopila kot Dalila v novem filmu Cecila B. de Millea — Znan angleški profesor A. M. Low, sodelavec naše revije, je iznašel »električno blazino«, ki omogoča start letal brez koles in na minimalni površini. Njegov izum bo baje popolnoma »spremenil« letalsko tehniko

MIMO CVETOČE JABLANE

RUDOLF KRESAL

NADALJEVANJE

Noč je potekla mirno. Spali smo. Skozi rosne šipe gleda v sobo oblačen dan. Steklo zdaj pa zdaj zazveni. Zunaj žvižga sapo, se zaganja v okna.

Ura je šest. Od tu in tam je slišati tih pozdrav tovariša:

»Dobro jutro!«

V sobo sta vstopili nočna usmiljenka in sestra Silvana in krenili molče k postelji ob steni.

Sestra Silvana si je oči pokrila z rokami.

Oni, ki je mislil, da kmalu ozdravi, ki ni mogel preboleti, da mu je dekle pol leta vsak večer lagalo, je imel voščeno bel obraz. Vdrti lica, oči v temnih votlinah. Štrleče lične kosti so govorile o trpljenju, ki ni poznalo tožbe, ampak le boj in bol, pa morda le tisto bol, da mu je dekle pol leta vsak večer lagalo. Kdo bi vedel! —

Ponoči, okoli tretje jutranje ure, se je poslovil od nas brez slovesa. In od Silvane. — Rad jo je imel.

Silvana ni izpregovorila besede. Ko je pogledala mrliču spet v obraz, je s težkimi, upornimi koraki šla iz sobe.

Zdaj še to! Smo pomislili. Še to! — Mrtveca so odnesli. Silvana je spet preoblekla posteljo.

Nihče ji ni pomagal.

Ob desetih dopoldne so pred bolnico spet zabučali težki motorji. Poslušnili smo — kakor običajno. Res, čez nekaj minut so na nosilnici prinesli k nam novega tovariša. Raz rjuhe je curljala kri.

Poželo mu je stopala.

Kmalu so ga spet odnesli.

Ko so ga vrnili postelji, ni bilo krvi nič več videti.

Popoldne se je zavedel. Silvana se je zdaj pa zdaj sklonila k njemu. Bila je tiha, brez nasmeha. Okrog mehkih ustnic sta se ji ne vemo kdaj zarisali dve ostri črti. In ko smo jo opazovali, kako je ranjencu s požetimi stopali pomagala k življenju, tedaj nam je šinila v glavo misel, da bi morala imeti pri sebi samokres — Silvana! Da, da, usmiljenka s samokresom v roki. To bi bilo nekaj! Strahotna misel nas ni več zapustila.

Dala pa nam jo je Silvana. Videli smo, kako se je že nekaj dni vsemu upirala. V njenih očeh je gorel čuden, pobliskavajoč se ogenj. Njen korak ni bil več tako tih in nežen kakor poprej. V njenem glasu je bilo nekaj ostro pridušenega. Kdaj pa kdaj je bil zaradi tega že kar vzkrikajoč. Pa se brž ko ne ni več slišala. Njene misli so se ob nečem morale razblinjati. Pogosto je bila povsem neprisebna. Včasih se je zamislila in ni ničesar videla ne slišala. Vse to je prišlo sicer počasi, vendar dovolj naglo, da smo mogli opazati šele zadnji teden, ko sebe že ni mogla nič več obvladati. Oči je imela vsak dan bolj rdeče. Morala je jokati in noči prebedeti. Sinoči, nekaj minut preden je odšla, je iznenada dejala: »Kmalu mora biti vsega konec.« — Te besede je izrekla povsem brez vsake zveze, bolj sama sebi kakor nam — morda ne za slovo. Kdo ve, kaj vse se je ž njo dogajalo. Pritirano vse do skrajnega obupa, je njeno srce pilo, pilo upor, ki je dihal vanjo od vsepovsod. Vsi vzkriki, vse bolečine, vsi pogledi željni zdravja in ljubezni, vse strte mladosti so se vpile vanjo, tisoč življenj, ki so poginili, je ubilo Silvano. Nič ji ni sta pomagala njena silna duša, ne njeno veliko srce. Komur ni zatisnila oči, ga je vrnila življenju — da je odšel spet morit. V njenih očeh je bil dvom v njeno poslanstvo. V njej ni bilo več usmiljenja. Bil je le še neki čut dolžnosti, ki jo je silil, da se je prihajala mučiti od rane zore do poznega mraka. Usmiljenka v njej je bila ubita.

Silvana je bila vojak. Stala je na straži kakor nešteti tisoči.

Ves dan se je mudila okoli novega tovariša, ki je imel požeta stopala in zastrupljena pljuča. Ob pol štirih je izdihnil. Zdravnik je zaradi nečesa na vso moč vpil. Pridrvel je z velikimi operacijskimi kleščami k nam in nekoga klical. Zaklel je in spet zdrvel po stopnicah navzdol.

Ob štirih je Silvana razdelila zdravila. Morali bi moliti, pa je dejala:

»Danes opravite sami!«

Odšla je, ne da bi bila koga pogledala. Prédpasnik je imela okrvavljen. Tu-

di njo je zajel ples. Tudi ona je morala prijeti za nož.

Spet se je znočilo.

★

Nebo je temno. Ni meseca, ne zvezd. Nastaja ena tistih poznih poletnih noči, ko je čutiti že prihajanje jeseni. Hladne sape vejejo skozi mračne, le tu in tam na vogalih rumeno razsvetljene ulice in pušcobne trge. Na suha tla rosi droben dež. Nikjer ni videti razsvetljenega okna. Vse živi v temi. Luči ni.

Silvana gre počasi, z globoko sklonjeno glavo domov. Zdi se, da je za ves svet mrtva. Gre skozi tišino med hišami, ki jih le od ure do ure pretrese drveča kolona vojnih avtomobilov. Potem je spet tiho, kakor da se ni bilo pripetilo prav ničesar. Silvana gre dalje in je slepa in gluha za vse. Vse je že v njej. Vsa groza takih noči, kakor je no-

čajšnja, v kateri prebijejo tišino le motorji. Rahlo bobneče grmenje v daljavi je kakor tiho mrmranje velike množice, ki moli nekje v temi. To mrmranje, v katerega pada misel smrti, tišine nič ne moti. Čudno, da je ne moti.

Pred Silvano se razrašča ves doživljeni dan v neskončno puščavo, po kateri tava že dolge dneve, tedne in tedne in ne more najti izhoda. Pred njenimi očmi je vse rdeče. In iz te neprodorne rdeče megle šine zdaj pa zdaj proti njej belo okrvavljeno telo brez roke, brez noge, umirajoče pod njenimi rokami. Vzkrik za vzkrikom ji bije na uho, biča srce, kolne dušo — a Silvana se suče po operacijski sobi kakor da je v njej že od nekdaj doma.

Tako gre dalje počasi, potopljena v sebe, polna studa do sebe, sovraštva in obupa — usmiljenka po volji časa.

JOS. KLADNIK

ZAVRZEN IN POZABLJEN (lesorez)

Vso pot ni srečala žive duše. Razen drvečih kolon ni srečala prav ničesar, ob čemer bi se mogla vsaj malo raztresti. Ko je odjeknil deveti zvok železnega zvona iz bližnje cerkve, se je znašla na temnem hodniku pred vrati svoje sobe. Kako je prišla do njih, ni vedela. Časih je bila doma v petih minutah. Nocoj je pa hodila polno uro. In hodila bi bila še eno uro, še dve uri. Bilo ji je, kakor da nad vsem mestom počiva večnost in prede prav za njo konec poti. Čuvstvo, da je njena pot dopolnjena; je ni moglo več zapustiti. Vdala se mu je vsa, trudna in žalostna. Zaželela si je smrti. In zato bi bila hodila še eno, še

dve uri, hodila bi tako leta in leta skozi ulice, ceste, preko belih trgov, tavalala po vsem mestu, v katerem je doživela svojo mladost, po mestu, ki ji je bilo, njej, meščanskemu otroku, smisel vsega življenja, ki ji je dalo na vse zadnje poleg ljubezni tudi zadnji napoj. A bila je tako trudna, tako čudno trudna, da je omahnila na divan, brž ko je stopila v sobo. Nekaj časa je brezumno strmelala predse. Na mrliško belem čelu so se zalesketale v zelenkasti svetlobi zastrte svetilke potne kapljice. Bolna? Ne, ne! Le utrujena, tako utrujena je bila.

D A L J E

DIVJI PARADIŽ
MARGITA MATCHES

N A D A L J E V A N J E

Sklenila sem, da se izkrcam v Madangu na otoku Nove Gvineje, ki ga zapirajo neprodinra džungla in greben za grebenom visokih nedostopnih gora. Mislim, da bi bil najboljši naziv za te divje kraje »konec sveta«. Kot običajno tudi sedaj nisem videla, kje bom ostala.

In vendar ne smem reči, da sem prišla v Madang brez vsakega načrta. Pred meseci sem spoznala v Rabaulu mlad avstralski zakonski par, ki je prišel v Melane iskat sreče. Žena je pa že v Rabaulu opustila misel, da bi šla za možem v divjino in čeprav sta tedaj še bila v medenih tednih, se jima je že poznalo, da so njuni živci pri kraju.

Po uspešni življenjski borbi nekje na jugu je zašla v lenobo, čenče in malenkostno ljubosumnost tako zvane »družbe« v Rabaulu, kjer žena malega uradnika ni mogla igrati posebne vloge. Prav rada sem imela Meg Long. Pred vsem sem morala občudovati njeno junaštvo, s katerim se je postavila po robu duhovno in telesno ubijajočemu življenju bele ženske na Novi Gvineji. Tudi mi je ugajal njen mož. Bil je resen in marljiv.

Tako smo postali prijatelji in ob razhodu sta me povabila, naj ju pridem obiskat, kadar koli bi želela. Ko sem sedaj zvedela, da je Long postal v Madangu ravnatelj neke velike anglo-avstralske tvrdke, ki se je pečala s pro-

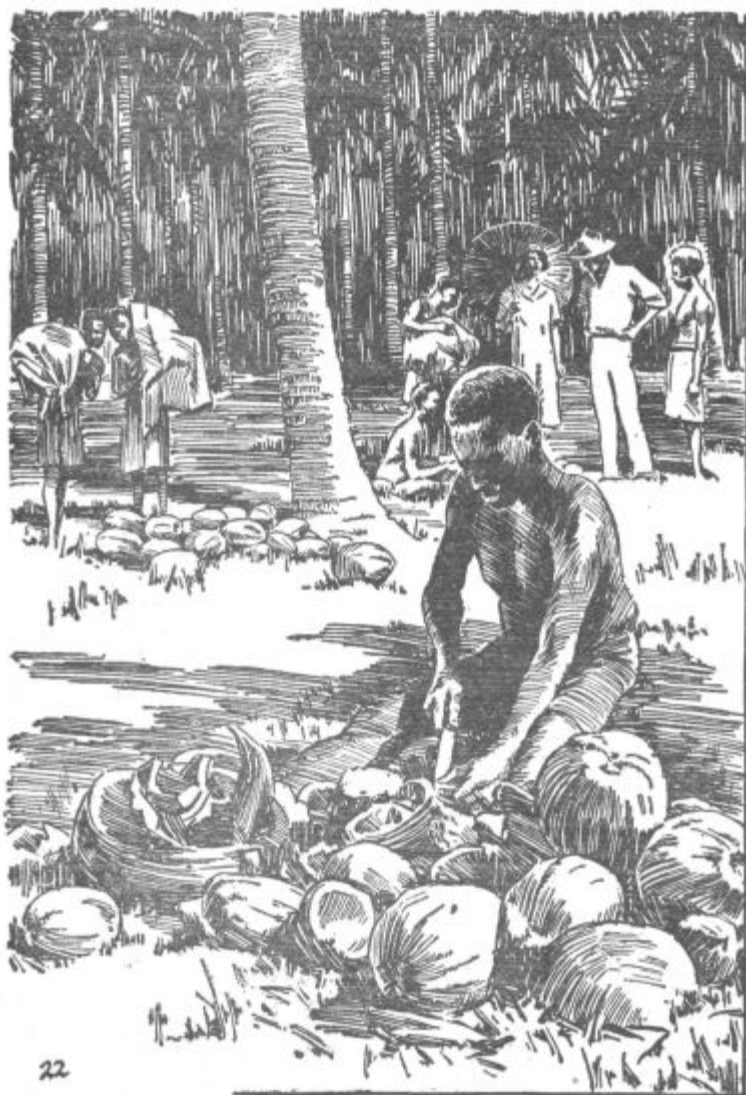

Kokosov oreh na Novi Gvineji

dajo kopre in ko sem poleg tega slišala, da ima Madang tudi brezžično postajo, sem ju obvestila dan pred svojim prihodom. Madang je bil svoj čas glavno mesto v Bismarekovem otočju. »Montoro«

se je počasi vil med nevarnimi plitvinami. Slednjič smo zavili v luko. Na pomolu je bilo zbranih kakih 40 ljudi. Niso bili vsi iz Madanga. Nekaj jih je prišlo tudi iz notranjosti. Tudi je bilo nekaj trgovcev, ki so prišli z ladjo iz južnih

S pomola je bilo čuti vesele pozdrave, ko se je veliki parnik primikal k mostu. »Husah!« je grmel iz neštetihih grl domačinov, ki so stali v vrstah za mostom. Spustili smo most in žejni kolonisti so vdri v ladijsko restavracijo, ki je na

22

Madang, središče trgovine za biserno matico in kokosove orehe v Melaneziji

krajev otoka, ker so jih privlekli izgledi na ledeno mrzlo pivo. Tod je namreč mnogo ljudi, ki bi hodili tri dni skozi gosto džunglo za eno samo čašo mrzlega piva. Moj pogled je kmalu ujel med množico tudi kuštravo glavo Meg Long. Tudi ona me je zapazila in mi pričela veselo mahati z robcem.

široko odprla svoja vrata.

Kosilo na ladji je bilo brezplačno, zato so pa morali moški imeti ovratnike in suknjiče. To je bila zelo huda zahteva, ker vročina je bila tako silna, da so bile obleke gospodov naenkrat vse premočene od potu. Ledene pijače, zlasti pa pivo, delujejo na nevajene želodce kot brizgalne.

Pravilo pa je, da se možje ob takih prilikah tako napijejo, kolikor jim lahko drži želodec in dokler je hladna pijača na razpolago.

Za kosilo smo dobili pravo mesno juho, pravo sveže meso, zelenjavo in sadje (ne banane) in slednjič sladoled ter osladkorjeno sadje. Parnik, ki vozi po tej progi, ni zastarela in nerodna ladja, ki bi ji v Atlantskem oceanu sploh ne dovolili prometa, temveč je prav lepa ladja, ki se je dvigala kot kraljica med malimi barčicami in čolni med lagunami.

Dva širokopleča divjaka sta odnesla mojih sedem kovčegov z ladje. »Montoro« je morala ostati preko noči v luki, ker je bilo treba izkrcati mnogo tovara. Na ladji je bila tedaj vesela noč. Daleč na drugi strani lagune so mežikale luči misijonske postaje milo in pohlevno. Slišala sem brenčanje tropičnih komarjev in pa šum, kako so se zaletavali v stoletna drevesa ob obali, kot bi jih hrup na ladji spravil iz njihovega običajnega miru.

Naslednjega dne je »Montoro« odplul. Nikdar več nisem potovala po teh krajih tako udobno. Odslej sem se morala posluževati samo malih ozkih jadrnic, ali pa takih polparnikov, kot je bila smrdeča »Marsina«. V Evropo sem se pa vrnila na zarjavelem tovorniku, ki je svojo robo pobiral, kakor je naneseš slučaj.

Madang je prav prijeten kraj, če ostane človek na njem kot turist za nekaj dni. Z Meg sva bili zaenkrat edini beli

ženski v kraju, če naštejemo žene ameriškega misijonarja, ki je živela na drugi strani lagune. Belih mož je bilo okrog 20 skupaj z ravnateljem in uradniki neke ameriške trgovske hiše, brezlični telegrafist, ki smo ga običajno nazivali gospod »Brezlični«, neki medicinec, ki je bil nameščen v bolnici za domačine in pa nekaj ljudi, ki so se le začasno mudili v mestu in so prišli nabirat domačine za delo na plantažah.

Madang se kot vsi ti kraji kuha v tropiški vročini, vendar njega prebivalstvo ni podobno desperadom in zapravlјivcem Rabaula. Tudi ni sličen Kaewingu s svojimi postopači, ki iščejo tod samo pozabljenja. Nekoč je bil kraj važno središče Melanezije, nekaj časa celo glavno mesto nemške kolonije, toda po razpadu nemškega kolonialnega gospodstva so razpadli tudi nemški gradiči. Trgovine zalagajo kot povsod domačine z dnevnimi potrebami, ki so zelo majhne, deloma pa tudi barantažo z njimi za kokosove orehe in pa biserno matico.

Okrog malega naselja se razprostirajo veliki nasadi kokosovih orehov. V ozadju je gričevje, ki se dviga vrsta za vrsto, kakor daleč sega oko.

Moja soba je bila pripravljena. Kakor sem kasneje zvedela, ni prej spal v njej nihče drugi kot znameniti letalec Ray Parer, ki je prvi preletel progo iz Anglije v Avstralijo in nazaj l. 1920.

D A L J E

JUGOSLOVANSKA OPERA IZ FRANCOSKIH ROK

Nedavno so izvajali v pariškem narodnem konservatoriju nekaj odlomkov iz veličastne opere »La Fontaine de Priština«, za katero je Robert Dussant dobil veliko rimsko nagrado l. 1924. Zanimivo je, da je ta mladi francoski skladatelj izbral za snov svojemu delu epizodo iz srbske zgodovine 14. stoletja, za vlade carja Dušana Nemanjića. Umetnik je — gotovo pod vplivom Wagnerjeve godbe — uporabil tudi neke motive iz narodnega kola in narodnih popevk. Pokazal je živo umevanje za globino in čuvstvenost slovanske duše. Prej ali slej, upamo, pride ta umotvor tudi na naše odre. (k)

»OTROŠKA UMRLJIVOST« V NARAVI

Statistike kažejo, da pogine med sesalci in pticami največ mladega zaroda že v »dobjenčkovi starosti«. Iz komaj 40 odstotkov ptičjih jajčec se razvijejo živalce, ki so sposobne za življenje.

NAJHITREJŠA RIBA

je losos. Lahko preplava 40 km na uro.

NA PLANINAH

DUZA RADOVIĆ, NA PUTU

Knjižara braće Kavaja v Nikšiću je letos izdala snopec precej uspešnih stihov z naslovom »Na putu«. Njihov tvorec se je rodil 7. decembra 1906 v Kolašinu v Crni gori. Po osnovni šoli in gimnaziji se je posvetil pravi in modroslovju na beograjskem vseučilišču. S skupino mlajših književnikov je tedaj (1928) pokrenil kratkotrajni literarni tednik »Književne novosti«. Blagajnik lista, neki pesnik, je bil zvečer dobre volje in ves novec je šel za vino in tamburaško pesem. Ob tej dogodbi se nehote spomniš Medvedove besedne igre: Bil je literat in pil je liter rad...

L. 1930. je Dj. Radović diplomiral iz filozofije in bil postavljen za suplenta gimnazije v Nikšiću. Tu je l. 1932. urejal ter izdajal obzornik »Razvršje«, kjer je priobčil nekaj svojih prevodov iz slovenščine, n. pr. Kosovela, Seliškarja.

Od lanskega avgusta je premeščen v Ljubljano, kjer je sedaj profesor II. realne gimnazije.

V naslovu omenjena zbirka obsega kakih 40 pesmi, večidel v svobodnem ritmu. Stalnih pesniških kitic ni vmes nobenih. Nekateri vzorci, n. pr. Čempresi, (Refren, U jesen) naravnost izživajo skladatelja. Osnovna nota knjižice je resnoba, mrkost, možatost. V pesniku se borita dva svetova za prevlado: starina na eni strani, na drugi želja po napredku. Ta razkol se zrcali v kiticah »Iz otačestvenog mira«:

Krv mlada u meni još spira
kal zavjetnih kumira¹.
Ustani, prognaj i pljuni
tegozni mrak ovog otačestvenog miral²

Zašto na trulom³ plotu sušimo ponjave
stare,

i šta znače, i šta mare
sve te stare budjave⁴ trice⁵.
Oko mene i u meni su čelične, vrele žice
pred kojim čovjek pada nice⁶,

O, dajte grumen⁷ novog, sirovog žara
ili nek ljudi postanu krstovi sa oltara!

Ta navedek je iz prvega, obće domovinskog oddelka »Riječi o nama«, kjer zvenijo najbližje nam strani, n. pr. »Pismo drugu«:

¹ Malik, ² trohljiv, ³ plesniv, ⁴ drobir, ⁵ na lice: Miklošić ni vedel, da živi ta koren na srbskih in hrvaških tleh; toda g. Radović trdi, da se v zetski banovini še včasii čuje in da ga rabijo stari srbski biografi; pri dalmatinskih piscih je pogosten, jaz ga poznam od doma v obliki vnic = narobe, vznak. Ristić = Kangrga ima: ničice, ničke (nasprotno = nauzako), ⁶ kepa, gruda.

DUZA RADOVIĆ

Ni pismo što dobih danas od djevojke
koju sam volio

ne dirnu me. U velikim časima čutanja
ispod slovenačkih šuma ja sam to sve

Gledam sad mirno kao toranj ljubljanskog
sv. Jožefa

sve više u oblake utanja (se tanjša)...

Drugi del predstavlja Črno goro. Ostro je očrtal lik svojih najožjih rojakov. Vzemimo primer:

Kako je to podne puno i nabreklo
u dolinama

kao bokovi u sitoga bika.

Gle, od mene pa sve do vidika
golubovi u svijetlim odorama.

Ljudi pakrenotamni, mrki,
pognuti i zagledani u zemlju, nose
žar ovog dana u prsima.

Tihi, u oporim mirisima,
njihovi razgovori se kao mačevi blistaju,
sretaju
i kose.

Zašto su, Crna Goro, tako mrki i tamni
i oštri tvoji ljudi?

Treći del »Suncokreti« ponazarja pesnikovo razmerje do nežnega spola. Poglejmo sklep kitic »Njihova srca«:

Srca su ženâ dugi redovi suncokreta
što se pružaju za suncem ljubavi, tajni
i nepoznati.

Riječi su njihove, i kad su lažne,
ozbiljne istine svijeta.

Za njih ne žive stvari prije nego postanu
vjera

i ne umiru prije no im se božanstvo ne
uskrati.

»Čempresi o nama pevaju« so strastno razgibane vrstice, vredne Branka Radićevića.

Četrti del prikazuje človeka v tesni zvezi z naravo. Spotoma sem se domislil Desanke Maksimovičeve pri pesmi »Vedrine«, ki se zaključuje z mladostnimi spomini:

U proljeće kad svaka brazda mladošću
i životom zabriždi
biću opet bezbrižno dijete što se tek
uči da zviždi
od ševa i zrikavaca,
i u velikoj povorci mojih otaca
vidjeću opet svoja strica kako me
njivom širokom
na drvenoj brani voza,
pa kad noć provre oko njive iz širokih
loza
on će, izprežuci volove, tepati im:
»A, voko, moja hrano,«
dok ja, nauznak ležeći, razdragan i
začudjen,
gledao budem u nebo rano.
»Nebo rano« pomeni menda prvo srečo
mladosti.

★

Tu pa tam zabrni socialna struna, n. pr. »Nezaposleni rudari«. Drugič postaja pesnik legendotvoren, prim. »Motiv za priču«, ki se končuje:

Pljušti. Cijepa se nebo i grom leleče.
To cijelo mrklo veče
iza bregova, preko šuma,
gospodin dobri Bogo traži
poginule drvosječe.

Izraz je včas prav slikovit in nazoren: jesen se je obesila ko stara ponjava po

drevju (7), dijamantsko jutro (9), sunce se zaguštera zlatnim zmijama preko neba (12), gavranovo krilo dovodi noč (23), snežne mečave namuzaju bjelinom dolove (molzejo belino v doline, 23) itd. Onomatopėja je tu pa tam kaj izrazita:

Ja nosim u svojim žilama tvoje oluje,
što hukte, bukte, viču, urliču i huje...
Neke besede so mi bile težko umljive.

Ko bi bil zaladak (senca) pisan etimološki; zaladak, bi bila stvar takoj jasna. Kofistati se (zvižati se) je prejkone grško *κωφίζω* — kufidzo, olajšam, dvignem. Francoski abažur (abat-jour) bi se dal nadomestiti z: zaslonac; čiodo (it. chiodo) pa z: bočka, medenka, pribadača. Medtem ko Angležinja F. Copelandova uvaja v svojo materinščino vsaj za jugoslovenski Kras našo besedo, se pa Hrvat in Srb še vedno oklepata nemškega Karsta. Za švicarski glečér, iz franc. glacier, je že pokojni Cvijić proti koncu svojega življenja privzel: lednjak, ledenik. Za nemški ram (Rahmen) imamo slovanski nadomestek: okvir. Sploh naj bi vsak pisec pazil na to, da bo rabil besede, ki jih večina celokupnega naroda najlaglje razbere.

V slovarjih ne najdeš le malo Radovićevih tvorb: prpoleti (pokljati, slabotno prasketati), maiolik (pisan ko maj, šaren), zar (zora). — Zanimiv je cerkveni glagol: ovaplotiti se (polt, meso postati), za kar ima Sulek: uputiti se, uteloviti se.

Papir je pretenak: tisk proseva.

A. Debeljak

ELEKTRIKA PROTI AVTOMOBILOM

Naraščanje tovarnega prometa, ki so ga avtomobili odvzeli železnicam, je napotilo nekatere železniške družbe, zlasti v Ameriki, da so začele tudi same dopolnjevati svoja omrežja z avtomobilskimi progami. Železnice so si prisvojile tudi načelo transportiranja blaga od hiše do hiše, od naročnikov do postaj in od postaj do naročnikov. Pri tem se je pokazalo, da so za kratke proge, ki prihajajo tukaj v poštev, bolj primerni vozovi na električni pogon kakor pa avtomobili. Računi kažejo, na elektromobil dokaj bolje izkorišča energijo nego bencinski voz. Razmerje med njima je kakor 46 proti 22 odstotkom.

NEZGORLJIV LES

Koncern kemične industrije I. G. Farben je spravil pod imenom »intravan« na trg novo impregnacijsko sredstvo, ki napravi les popolnoma nezgorljiv. Intravan se vleze zelo globoko v les in se tako tesno spoji z lesnim vlakni, da ne more več izpariti, niti ga ni mogoče izlužiti. Intravan ne varuje lesa samo pred ognjem, marveč ga čuva tudi pred gljivicami trahnobe. Baje je intravan doslej najpopolnejše sredstvo za požlahtnenje lesa v tej smeri.

G. A. Jäger: SPRETNE ROKE

PREDAVANJA O HELENSTVU

Te dni je potoval Gustav Glotz profesor na Sorboni in član Instituta, skozi Jugoslavijo. Pri tem je imel več predavanj o stari Grški. V lahmem tonu, kakor je to znal Anatole France, je povedel Beograščane iz kluba »Amis de la France« v gospodarsko krizo po Aleksandrovih vojnah: etatizem, kakršnega so uvedli v Egiptu Ptolomeji, gospodarji zemlje, bank, monopolov, nadzirano gospodarstvo (économie dirigée) pod vladavino Selevkidov in pergamskih kraljev, denarna zmešnjava, kakršno je povzročil nepričakovani obtok 170.000 talentov, ki jih je našel Aleksander v Persepolisu, Suzah in Ekbatnih, znižanje plač, brezposelnost, nastop kmetijskega proletariata, ničesar nisi pogrešal v vrsti gospodarskih in društvenih pojavov, celo ne komunističnih utopij med filozofi helenistične dobe. — Na vseučilišču je g. Glotz vrnil poprejšnji ugled grškemu pravu, ki so ga učenjaki, posebno nemška šola, preprosto poznali; dokazal je, da helenstvo ni ustvarilo nič lepšega ko zvezo države in poedinca. Od volčje pravice (pravice močnejšega), o kateri govori Hesiodos, pa do pisanih postav, ki jih je narekoval Drakon, je ponazoril razvoj pravne misli, ki se naposled izobliči v »nomos«, zakon, razdeljevalno pravico med državljani, po kateri vlada »logos«, skupna mera med duhovi.

V dveh drugih kramljanjih o šolstvu in o družtvih je predložil beograjskemu občinstvu prav živo sliko Grčije, dokaj različne od one, kakor so si jo zamislili pesniki parnasovci, prav nič »marmornate« Grčije. Za mojstre francoske šole, ki so od mrtvih obudili Delos, niso grška umetnost, grško mišljenje in življenje negibne in neobčutne istinitosti. G. Glotz nikakor ne postavlja naše omike v opreko s staroklasično prosveto, pač pa obe družji v znamenju Atene, te božanske modrosti, ki po Maurrasovem izreku še danes uravnava ritem našega mišljenja.

Zaključno besedo je priletni znanstvenik govoril na ljubljanski univerzi, kjer se je bavil s Homerom. Posebno zanimiva je bila pri tem trditev, da jedro njegovih epov ni indoevropskega izvora, marveč je podedovano od starejšega, prvotnega prebivalstva. Potem takem bi bilo treba pomakniti splošni začetek prvih osnutkov še dalje v starino, nego se po navadi to dela. Stari Heleni n. pr. niso več iz prakse poznali nekih oblačil, ki se popisujejo v Homerovih verzih. Njih ime je največkrat Achaioi, po prastarem plemenu; s tem nazivom so n. pr. Feničani označevali vso grško družino: Akajuša. D.

OČE BOLGARSKE TELOVADBE

Pred kratkim je izdihnil v Varni 70 letni »očka« Alojz Bünter, po rodu Švicar, izvrsten sportnik, ki je l. 1893 vzbudil na telovadni slavnosti v Lausanne občudovanje bolgarskega delegata, tako da je ta pri svoji vladi izposloval uvedbo švicarske te-

lovadbe po bolgarskih šolah. V ta namen je Vaudski kanton dal na razpolago 9 najboljših vaditeljev, ki so se skoraj privadili krajem in običajem. Eden njih — L. Eyer — je celo poveljeval četi dobrovoljcev za balkanskih bojev in preminul v bolgarskem kroju med svetovno vojno. L. 1928 je Bünter obiskal svojo rodno deželo, spremljalo ga je 40 »junakov« v kroju. Na žalost pa ni našel nič več sorodstva, zato se je kar vrnil v adoptivno domovino, kjer ga je sedaj vzela bela žena. J. M.

ORJAŠKE IN PRITLIKAVE MUMIJE

Pri izkopavanjih v Sonori o severni Mehiki so odkrili večje število mumij praprebivalcev te dežele. Pri nekaterih teh mumij so izmerili dolžino telesa na preko 210 cm. Sklepajoč po obliki lobanj gre za pripadnike mongolske rase. Okrasje, ki so ga našli pri mumijah ter v okolišnih zemeljskih plasteh, dovoljuje sklep, da so bili ljudje tega telesnega sestava predniki plemena Maya. Poleg orjaških mumij so našli tudi več pritlikavih mumificiranih trupel ter nekaj okostij ljudi normalne velikosti.

AMADEJ VIII. PRVI VOJVODA SAVOJSKI

V srednjem veku je slovel knežji rod savojski, kjer je bilo ime Amédée (bogo-ljub) jako pogosto, n. pr. grof A. V. Velli (1249 do 1323), njegov nečak »zeleni grof«, ki je hodil z zeleno barvo na viteške igre; zelenec je imel »rdečega« sina.

ta pa »miroljubnega« Amadeja VIII. (1383 do 1451).

Ko je ukrotil mejnega grofa soluškega (Soluzzo) ter naredil mir med hišama Orleansko in Burgundsko, se je naš Amadej dogovarjal s cesarjem Sigismundom o pobijanju verskega razkola, ga podpiral s čutami zoper husovce in zato dobil vojvodstvo (1416). Dve leti potem se je po izumrtju starejšega savojskega kolena Piemont izjavil zanj. L. 1432 je dobil od vojvode Monferratskega pokrajino na severu od reke Pada. Deset let prej je bil kupil Zenevsko grofijo. Letos pa je 500 let, odkar se je osnovala zarota zoper njega. Tedaj se je odpovedal vladanju na korist svojemu sinu »srečnemu«. Njega samega pa je bazelski koncil izvolil za papeža (1439). Tiara je nosil pod imenom Feliks V. komaj deset let, nakar se je odrekel veliki časti ter se umaknil na grad Ripaille. Ker si je rad privoščil kaj dobrega kakor Balzacov cerkveni dostojanstvenik v »Lepi Imperiji« (Ljubljanski Zvon 1924), razlagajo nekateri besednjaki francoski naziv ripaille (požrešnost) po tem bivališču.

Pa vrnimo se k zaroti iz l. 1433. Vse je teklo v najlepšem redu, kar se eden za-

rotnikov skesa in vse izda. Antoine de Sure je prišel v ječo. Po dobrih dveh mesecih ga je sodišče zaslišalo. Ker je tajil, so ga mučili na načine, kakršne je grozljivo opisal Coster v svojem »Eulenspiegel« ali F. Jaklič v povesti »Poslednja na grmadi«. Naposled je priznal, da je rovaril proti vladarju. Prikrajšali so ga za glavo, telo pa razčetrtili ter posamezne kose v svarilo razstavili v štirih večjih krajih. Ohranil se je račun, naštevaajoč izdatke za kljuse, ki je raznašalo turobne ostanke; za sode soli, ki se je petrošila za ohranitev mesa; za sekiro, kupljeno pri tesarju; za vislice, na katerih je ostala glava, in za drugo orodje ali posodje. Obsojenčevu imetje je pripadlo kroni. Ta ga je prepustila savojskemu kancelarju, ki ga je užival, dokler niso malopridneža na povečje sodnikov zaradi verolomstva in izžemanja utopili v jezeru. (k)

NOVE PUBLIKACIJE

Uredništvo je prejelo:

KRONIKA št. 2, priobčuje naslednje prispevke: Dr. Joža Glonar, Vseučiliška knjižnica v Ljubljani; Dr. K. Ozvald, Možnosti in meje poklicnih svetovalnic; Dr. J. Rus, Ljubljanske župnije v sliki in številki; Dr. Iv. Lah, Knez Miloš v Ljubljani; Dr. St. Škerlj, Italijanske predstave v Ljubljani od XVII. do XIX. stol.; Dr. Fr. Stele, Problem Ljubljanskega gradu; Iv. Tavčar, investicije in posojila mestne občine ljubljanske; Dr. R. Andrejka, Fidelis Trpine, V. Ukmar, Pregled na naše glasbeno ustvarjanje; Inž. Vl. Mušič, Nova osnovna šola za Bežigradom; Dr. K. Petrič, Higiena mesta Ljubljane; Inž. St. Sonc, Zgodovina in razvoj povečanja mestne električne centrale ljubljanske; Dr. R. Andrejka, Najstarejša ljubljanske industrije, Ivan Vrhovnik, Ljubljanske lipe; Ljubljanska kronika in Splošen pregled. »Kronika« se naroča pri mestni blagajni v Ljubljani in stane za vse leto Din 60.—

RAZORI št. 10. Urejuje Tone Gaspari. S to številko je zaključen II. letnik tega lista za odraslo mladino.

Č L O V E K I N D O M

STEKLENI IZDELKI

V zadnjem desetletju opažamo, da nam steklarske industrije pošiljajo na trg svoje izdelke, ki so že deloma umetnine, toliko v izdelavi materiala kakor v plemeniti enostavnosti oblik. Presenetljivo je dejstvo, da vidimo čedalje manj bogato brušenih ste-

Moderna vaza iz graviranega stekla

klenih predmetov, pač pa mnogo nebrušenega. Vse kaže, da hoče nebrušeno steklo izpodriniti težki, bogato brušeni kristal. Kakor papir tankemu steklenemu cvetličnemu kelihu, v katerega je zarisana ali vgravirana vitkonoga gazela ali libela, se je umaknila težka, brušena jadiniera, ki je desetletja bila v okras kredence.

Garnitura za likerje, svinčeno steklo z barvastimi pasovi

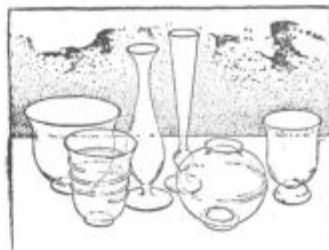
V 17. stoletju so na Angleškem iznašli svinčeni kristal, ki je hitro osvojil svet, kajti deloma barvni, deloma brušeni predmeti iz svinčenega kristala so bili čudovito lepi v svojem briljantnem lesku. Ti so pač ohranili do današnjih dni svojo vrednost.

Tehnika je izumila priprave in orodja za stisneno (prešano) steklo. Tako blago je bilo poceni in v vsakem gospodinjstvu je bilo dovolj predmetov, ki so sličili po oblikah in vtiskih dragocenemu rezanemu steklu. Toda ves ta nerodni, težki kič se je težko snažil, ker je bil poln zarez in robčkov, ki so mu hoteli biti v okras. V krat-

kem času je postal kalen in neznaten in je kvaril povsem estetski vtis pogrnjene mize.

Za tem grobo nakičenim, neplemenitim steklom smo dobili drugo, bolj umerjeno, gladkejšo prešano steklo. Predmeti te izdelave so prav čedni in ker so poceni, si jih lahko nabavi vsaka gospodinja za mal denar. Preproste okusne, moderne oblike so v okras vsake mize.

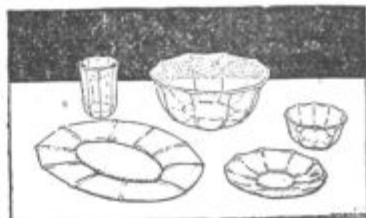
Steklarska industrija je neumorna v izumevanju vedno novih prikupnih oblik.

Dekorativno steklo v modernih oblikah

Prav tako so iznajdljivi umetniki v okrasnih, vrezanih z demantom v steklo. Tako vidimo na primer steklene krožnike okrašene s finimi črtami, ki predstavljajo žitne bilke in gredo od sredine dna v žarkih proti robu v klasje. Na prekrasnih pokalih opazimo vedno nove skupine stiliziranih živali in cvetličja. Pa tudi slikano steklo prihaja zopet v veljavo.

Počasi, toda vztrajno se uveljavljajo stekleni predmeti v naših domovih, v gospodinjstvu. Ze davno je steklena posoda za

Lepo, ceneno in praktično prešano steklo

komplete in salate izpodrinila porcelan. Podložkov za fino pecivo, torte, sir, maslo in sadje si ne moremo več predstavljati v porcelanu. Prelepe garniture iz stekla za bovine in v zadnjem času za čaj, od ročke do skodelice, v katerih se blesti ta priljubljena pijača kakor zlato, so čeprav dovolj skromna, vendar tiha želja vsake gospodinjke, ki ljubi vse, kar je lepo in moderno.

In končno. Posoda je tudi eden izmed tistih predmetov, po katerih sodimo lahko kulturno stopnjo človeštva in okus posamezne gospodinjke.

I. D.

ALJEHIN, MISLEC ŠAHA

L. 1909., torej pred 25 leti, si je Aljehin priboril v Petrogradu svoj prvi mojstrski naslov, naslov mojstra ruskih amaterjev, 1927. je v znamenitem matchu v Buenos Airesu premagal tedanjega svetovnega prvaka Capablanca in zasedel mesto, ki ga drži še danes. Poročali smo že, kako je nedavno v revanšni bitki sigurno porazil Bogoljubova.

»Bogoljubov je zelo nevaren igralec, je dejal Aljehin te dni nekemu obiskovalcu, »poleg mene je eden izmed trojice najmočnejših na svetu. Ostala dva sta Capablanca in Niemcevič.«

Sicer pa pravi Aljehin sam, da se sedaj po 25 letih zanima bolj malo za prakso šahovske igre. Zanima ga pa filozofija te igre. Pravkar piše knjigo »Duša šahovske igre«, ki je bolj filozofske nego didaktične narave. Nadalje mu je zelo na srečo zgodovina šaha in v načrtu ima knjigo o njegovem orientalskem izvoru.

Kakor misli filozof z besedami, matematik s številkami, tako se izraža on sam s šahovskimi liki. Šahovnico pozna kakor pianist klaviaturo in nima prav nobene potrebe, da vidi igro pred seboj, kadar igra slepo. Značilen je dogodek med velikim turnirjem v Chicagu, ko je igral istočasno 32 slepih partij. Sredi igre se je nenadoma prekinil pred neko mizo in dejal: »Tu nekaj ni v redu. Tekoč ne more biti na h3.« Na kar je hitro navedel potek igre in se je izkazalo, da mu je nasprotnik enkrat v resnici zmotno navedel neko potezo. Aljehin ima čudovito sposobnost, da vidi celo partijo kot celoto pred seboj, tako kakor slikar svojo sliko. Pri več istočasnih slepih partijah pravi, mu dela največ težav prva ura, dokler se razne partije ne individualizirajo.

Dr. Aljehin je naturaliziran Francoz, kakor je Bogoljubov naturaliziran Nemec, oba pa sta Rusa. Sovjetske oblasti so ga postavile izven zakona, njegovi prijatelji v Rusiji ga ne smejo obiskati, celo rodni brat ga je moral javno zatajiti. Kaj mu boljševiki očitajo, ni znano.

Po nvanjem videzu bi si težko predstavljaj bolj mirno osebnost, nego je Aljehin. S svojo visoko rastjo in malce neroden v kretnjah, kakršen je, učinkuje prav za prav malo bojazljivo. V zasebnem življenju je molčeč in ne sili v ospredje. Samo v igri se razživi in pokaže čudovito temperamentnost. Igra rad tudi bridge, a mirno in se ne jezi, če nasprotnik slabo igra. Prijatelj je tudi tenisa, pingponga, ribarenja in sprehodov. Je doktor prava in govori tekoče šest jezikov, ne da bi se s tem ponašal. Ko

Rešitev problema 6P

1. Td3—b3! (1. Tf3? Sed6!)

ZA MISLEČE GLAVE

123

Delitev s črkami

V naslednji delitvi izražajo črke številke. Katere so te številke?

$$U E M A : M A = E M A$$

$$\begin{array}{r} M A \\ T M \\ A S \\ E M A \\ E M A \end{array}$$

Rešitev k št. 116

(Tri drevesa)

Skupno število poti da dvojni iznos razdalj. Polovica (855 korakov) manj prvo pot (405 korakov) da razdaljo od prvega do tretjega drevesa, torej 450 korakov. Ostali razdalji merita torej 270 in 135 korakov.

Rešitev k št. 119

Magični kvadrat

Rešitev je 47. Dve karakteristični stališče:

2 5 4	1 8 3
9 3 7	6 5 4
6 1 8	7 2 9

Rešitev k št. 120

(Politika na računski podlagi)

Dvečetrtinska večina znaša 29, absolutna večina 22 glasov. Ker ima vladna stranka v prvem primeru devet desetlin, v drugem dve desetini sredinske stranke, da 7 glasov sedem desetlin sredinske stranke, torej ima ta 10 glasov, vladna 20 in opozicijska 13 glasov.

Rešitev k št. 121

Pravilne množitve

Na eno številko reducirano številčno vsoto multiplikanda pomnožimo s podobno vsoto iz multiplikatorja, iz številke rezultata napravimo spet vsoto. Ta vsota mora soglašati s številčno vsoto produkta, drugače je bila množitve nepravilna.

Rešitev k št. 122

Deset dinarjev

Samo enkrat, kajti drugič nimamo več 10 Din.

I V E R I

Življenje je treba uživati kakor dragoceno vino s primernimi presledki požirek za požirkom. Tudi najboljše vino izgubi svoj okus in ga ne vemo več ceniti, če se nalivamo z njim kakor z vodo.

(Ludwig Feuerbach.)

Ena sama metoda je dobra za zdravljenje bolnikov, namreč ta, da se ne omejimo izključno na eno metodo, temveč izkoristimo vse, kar sta znanost in izkušnja doslej dobrega našli.

(Sonderegger).